

کد ۳.۲.۵
۷۷/۲/۱۲ جلسه دوم

عنوان مقاله: اثر تزریق خون در فضای اپیدورال کم‌ری برای معالجه سردرد ناشی از انجام بی‌حسی نخاعی

The Effect of Lumbar Epidural Blood Patch in Treatment of Post Spinal Headache

نویسندگان: دکتر حسن عراقی‌زاده MD استادیار دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌ا... (عج)
دکتر علیرضا جلالی MD استادیار دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌ا... (عج)
دکتر عوض حیدرپور MD استادیار دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌ا... (عج)

نشانی:

خلاصه مقاله :

این مطالعه به صورت آینده‌نگر (Prospective) با هدف تعیین فراوانی و شدت سردردهای ناشی از عمل بی‌حسی نخاعی (Spinal) و مشخص نمودن تأثیر تزریق خون در فضای اپیدورال برای معالجه آنها انجام شده است.

۸۱ مورد از مجموع ۱۵۰۱ نفر بیماری که در فاصله ۱۸ ماهه مطالعه، تحت انجام بی‌حسی نخاعی قرار گرفته‌اند، دچار سردرد شدند (۳۹/۵٪) که سردرد آنها شدید (۱۳ مورد)، ۲۱٪ متوسط (۱۷ مورد) و ۶۱٪ مابقی (۵۱ نفر) دچار سردرد خفیف شدند.

غالب سردردها در فاصله ۳ ساعت پس از انجام بی‌حسی نخاعی تا ۴۸ ساعت پیدا شد. سردردهای خفیف و متوسط با استراحت، مایع درمانی و مسکن‌های معمولی همراه با کافئین و کدئین تا روز چهارم عمل بهبود یافتند و تنها ۱۱ مورد از سردردهای شدید که بعد از انجام عمل سزارین، سیستوسل، هیستروکتومی فتق اینگوینال بودند (همه خانم)، تا روز پنجم باقی ماندند و پس از اطمینان از عدم وجود مننژیت کاندید تزریق خون خودشان در فضای اپیدورال (Epidural Blood Patch) شدند و ۱۵ تا ۲۰ سی‌سی از خون بیماران بسته به وضعیت فیزیکی بدن آنها در شرایط استریل از همان فضایی که اسپینال شده بودند در فضای اپیدورال تزریق شد. در هر ۱۱ مورد به فاصله ۱۰ تا ۳۰ دقیقه پس از تزریق، از شدت سردردها به طور محسوس کاسته شد. در ساعت ۲ بعد از

پنجمین کنگره سراسری آنستزی و مراقبت‌های ویژه
تهران ۱۰-۱۴ اردیبهشت ۱۳۷۷

تزریق بیماران بدون تحمل سردرد می‌نشستند، در ساعت ۴ راه می‌رفتند و سردرد هر یازده بیمار با تزریق خون در فضای اپیدورال از بین رفت و تنها ۱ مورد از ۱۱ مورد روز دوازدهم پس از تزریق خون، تلفنی گزارش داد که سنگینی مختصری در فضای پشت سری خود دارد. سردرد هیچکدام از بیماران بعداً بازنگشت و هیچگونه علامتی دال بر فشار بر ریشه‌های عصبی توسط خون تزریق شده در فضای اپیدورال گزارش نشد.

واژه‌های کلیدی: اسپینال، تزریق خون در فضای اپیدورال، سردرد، سزارین